

Wilbert Helmus, netwerkmanager voor het Netwerk Digitaal Erfgoed:

‘Alleen ga je sneller, samen kom je verder’

Het Netwerk Digitaal Erfgoed laat met de extra middelen van OCW voor het intensiveringsprogramma *Erfgoed digitaal voor iedereen* ‘de trein die in 2015 vertrok vooral harder rijden’. Steven Claeysens

INTERVIEW

‘We inventariseren de behoeftes bij het gebruik van digitaal erfgoed’

In 2015 presenteerde het kersverse netwerk van Nederlandse erfgoedpartijen een nationale strategie die steunt op drie programma's: Houdbaar digitaal erfgoed, Bruikbaar digitaal erfgoed en Zichtbaar digitaal erfgoed. Het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) wordt bij de start getrokken door vijf knooppunten: het Nationaal Archief, de Koninklijke Bibliotheek, de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid en het KNAW Humanities Cluster. Vier jaar later spreken we met netwerkmanager Wilbert Helmus over het werk van het netwerk, het intensiveringsprogramma en de relatie tot de wetenschap.

Een wereld te winnen

“Het ministerie van OCW heeft extra middelen beschikbaar gesteld in 2019 en 2020. Deze middelen besteden we aan deskundigheidsbevordering en het sneller beschikbaar maken van generieke voorzieningen. Wat het eerste betreft is er nog een wereld te winnen. De 10 erfgoedcoaches die sinds kort aan de slag zijn, constateren een grote behoefte aan kennis bij erfgoedprofessionals. Zo zetten we vol in op *linked data*, maar de kennis bij instellingen over hoe je *linked data* maakt, is nog beperkt. Dat is het geval bij de instellingen zelf, maar ook bij leveranciers van erfgoedsoftware. Je kan het vergelijken met digitaliseren. Tien

Wilbert Helmus, netwerkmanager Netwerk Digitaal Erfgoed: “Het netwerk is succesvol op het moment dat het volledig zelforganiserend is geworden.” Foto: Marco De Swart

jaar geleden dachten we een enorme sprong te maken met het digitaliseren van ons erfgoed. Intussen weten we dat het een druppel op een gloeiende plaat is, er is nog zoveel materiaal niet gedigitaliseerd. In plaats van alle erfgoed informatie in het netwerk zo snel mogelijk als *linked data* beschikbaar te krijgen, volgen we een stapsgewijze aanpak, met software waarmee het eenvoudig wordt om *linked data* te publiceren. Vervolgens enten we elk nieuw project op het *linked data*-gedachtengoed en ontwikkelen we samen met OCW de Digitaal Erfgoed Referentie Architectuur.”

Praktische vragen

“Ondertussen stellen wij de praktische vragen uit het erfgoedveld aan de wetenschap. Waar het netwerk eerder vooral zélf nadacht over bijvoorbeeld de technische inrichting van een gedistribueerd netwerk van erfgoed informatie met toepassing van *linked data*-principes,

maakt onze recente koppeling met CLARIAH het mogelijk om die vraag te stellen aan de CLARIAH-gemeenschap, want daar zit de onderzoekskracht. We willen die onderzoekskracht heel graag gebruiken in de realisering van het tweede belangrijke onderdeel van de intensivering: het sneller beschikbaar maken van de generieke voorzieningen. Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. Samen met de Universiteit Gent zoeken we nu zelfs een promovendus om toegepast onderzoek te doen naar zoeken in gedistribueerde bronnen. De vacature gaat binnenkort uit.”

Rondetafelgesprekken

“Van het algemeen publiek hebben we een behoorlijk beeld hoe zij digitaal erfgoed gebruikt. Van een aantal belangrijke gebruikersgroepen hebben we dat veel minder scherp. Daarom organiseren we dit najaar een aantal rondetafelgesprekken met onderzoe-

kers, de creatieve industrie en het onderwijs. We willen nagaan wat de behoeftes zijn bij het gebruik van digitaal erfgoed. Ook willen we toetsen of we digitaal materiaal wel op de juiste manier beschikbaar stellen. De uitkomsten van deze gesprekken moeten resulteren in activiteiten voor volgend jaar.”

“NDE geeft binnen het intensiveringsprogramma bijvoorbeeld ook gehoor aan de oproep van de UNESCO om software als erfgoed te beschouwen. Wat doen we met software die gebruikt wordt in digitale kunst? Op dat vlak is het internationaal platform voor mediakunst, LIMA, een mooi voorbeeld. LIMA heeft een behoud- en beheerfunctie en verzorgt de distributie van digitale kunst voor kunstenaars. Ook de door kunstenaars gebruikte software veroudert, en is dus op termijn niet meer bruikbaar. Samen met enkele internationale onderzoeksinstituten en met grote musea zoals Tate Modern doet LIMA onderzoek naar de toekomstbestendigheid van software. Het is een voorbeeld hoe de erfgoedwereld onderzoekers weer voedt met kennis.”

Netwerkdelen

“Momenteel werken zo'n twintig projectleiders voor NDE. Als je dat vermenigvuldigt met het aantal mensen in een werkgroep, gemiddeld 5 tot 10, en het aantal actieve instellingen, dan hebben we al een behoorlijk groot bereik. Maar de kern is het denken vanuit het netwerk. De kracht van het gezamenlijk aanpakken van een issue, vanuit verschillende perspectieven en deskundigheden, blijkt in de praktijk telkens weer. Het resultaat daarvan is veelal evengoed werkbaar voor andere instellingen in het netwerk. Als iedereen steeds even denkt ‘laten we krachten bundelen, ik ben niet de enige met deze vraag’, dan is het netwerk geslaagd.”

netwerkdigitaal erfgoed.nl

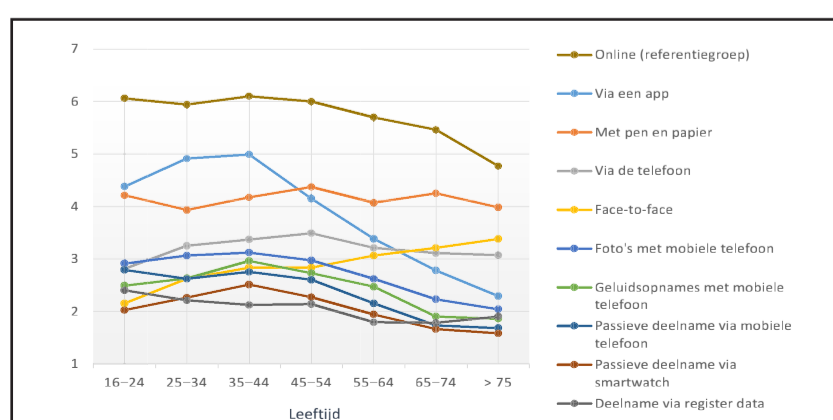
Netwerk Digitaal Erfgoed

Gevraagd naar het belang van het Netwerk Digitaal Erfgoed is de voorzitter van het NDE-bestuur Lily Knibbeler (KB) resoluut: “Het netwerk brengt alles samen: het digitale erfgoed en het erfgoedveld. Digitaal erfgoed bijeenbrengen is goed nieuws voor iedereen, zowel het brede publiek als de wetenschap. Met NDE is er nu bovendien één aanspreekpunt om de Nederlandse digitale erfgoedwereld te bereiken.”

Week van Digitaal Erfgoed

Van 25 tot en met 30 november organiseert het Netwerk Digitaal Erfgoed de Week van het Digitaal Erfgoed. Het is een week voor en door erfgoedinstellingen, in samenwerking met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Verspreid over Nederland vinden allerlei bijeenkomsten plaats.

weekvanhetdigitaal erfgoed.nl

Wie werkt mee aan welk soort onderzoek?

Deze grafiek laat de bereidheid van online panelleden per leeftijdscategorie en techniek zien, waarbij 1 staat voor een heel onwaarschijnlijke deelname en 7 voor een heel waarschijnlijke deelname. Uit dit onderzoek van Joris Mulder en Marika de

Bruijne (CentERdata) blijkt dat onderzoek met een app tot een bepaalde leeftijd hoog scoort, maar daarna afneemt. De bereidheid om mee te werken aan passieve vormen van dataverzameling en deelname via registerdata scoren binnen alle leeftijdsgroepen het laagst.

Benieuwd naar meer resultaten? Het volledige onderzoek *Willingness of Online Respondents to Participate in Alternative Modes of Data Collection* staat online.

(EdC)

doi.org/10.29115/SP-2019-0001